

termelés tiszta jövedelmét és legtöbb esetben még azt is, ami rendes körülmények között befektetések alakjában a gazdasági élet vérkeringésébe jutna." A határt nem érő fegyverkezés szédületes összegeket követel, olyannyira, hogy az összes termelt tőkét lefoglalja magának. Ezért válik szükségessé az egész nemzetgazdaság ellenőrzése.

Németország és Olaszország ezt az ellenőrzést már fölépítették. **Anglia** az eddigimél sokkal gyökeresebb ellenőrzési módot keres. Így született meg az ellátási minisztérium eszméje. **Franciaországban** a kormány kísérletet tett az irányított termelés bevezetésére stb.

Mindez csak egy okra vezethető vissza. Amikor a társadalmi ellentétek kiéleződése elért egy bizonyos fokot — mert szükségszerűvé válik — annak megoldása is elkezdődik. Az eszközöket pénzügyi és technikai eszközök formájában a termelés kell, hogy adja. Ezzel a gazdaság bevett szerepe bizonyos időre felfüggesztődik és túlnyomóan politikai jellegűt kap. Hogy így a termelés, a gazdasági válságtól ideiglenesen megmenekülve méhében másik, még élesebb válságot készít elő, az más lapra tartozik. „**A világgazdaság szervezete csak életerejét fogyasztva tudja magát fentartani.**” „

HAJDU VILMOS

Világszemle

Karácsonykor kezdődött el a támadás és másiél hónap miatt elvezett Katalónia. Francó hadserege és Mussolini feketeingesei a francia határon állanak. A határ túoldalán tizezrével bolyonganak hazátlanul, kenyértelenül a menekültek. Milyen áldásos is az angol-francia „békepolitika"! milyen jó, hogy Európának volt egy müncheni és római tárgyalása, milyen jó, hogy van egy békeangyalunk, aki mindig jókor bont szárnyakat a világ gyűlölködéstől fekete ege alatt! Milyen jó nekünk, a huszadik században, amikor nem hírnökök útján, hanem milliónyi hangszóróval hazudhatják tele a fejünket! És mindezek felett milyen jó, hogy a huszadik század embere épp úgy hisz a hangszórónak, mint annak idején a lovasfutárnak! Milyen jó . . . csak azt nem tudom, hogy most, amikor csonkán, véresen, kétségbeesetten tizezernyi család gyalogol át a Pireneusokon, vajjon most is ott térdelje mrs. Chamberlain a Szent Pál székesegyházban, mint akkor, a müncheni találkozáskor? De miért is térdelne? Hisz a béke mentve van, . . . csak Afrikában, Spanyolországban, Kelet Európában, Palesztinában és Kínában dül és gyilkol a háborús veszettség. MASHOL minden rendben van. A fontos az, hogy az a pár millió megcsonkított ember a „békében" sebesült meg, nem a háborúban.

Francó a francia határon áll és ez azt jelenti, hogy Olaszország megvetette a lábát a Pireneusok déli részén is. Azt jelenti, hogy Juan Marchok, Baldwin-Chamberlain vállalatok újból tekinélyes nyereségre tettek szert, megint egy jó üzletet csináltak. Azt jelenti, hogy a spanyol népre újból a feudális sötétséget és nyomort kényszerítik idegen erőszakoskodók és jóakarató békeharcosok.

A mult század Szent Szövetségének látható, kimondott szervezete volt, mely vérbe fojtott minden szabadság akarást, sötét rabságot jelentett Európa önállóságra törekvő kis nemzeteinek, bitófát és várbörtönt az egyenlőség és testvériség harcosainak. Ma, a nemzetközi kom-

cernek és trösztök kevésbé látható szentsége ugyanezt teszi különféle jelszavak és intézményesített uralmi formák alatt. Londonban vagy Párisban, Berlinben vagy Rómában ugyanaz a szövetség, ugyanazok az érdekek dolgoznak a múlt merőgztésén, a népnymor és sötét-ség állandósításán.

A római látogatás eredménye, a földközi-tengeri kérdés rendezése tehát így néz ki. A francia és angol reakciónak épp úgy szüksége volt Francó gyors győzelmére, mint a Berlin—Róma központoknak. A francia és angol népet már csak ilyen módon, befejezett tények elé állításal lehet megzabolázni.

Hogy azonban pillanatnyilag sikerült a különböző töke-érdekeltségeket összhangba hozni koránt sem jelenti azt, hogy holnap ugyancsak ezek az érdekek nem néznek majd farkasszemet egymással. Senki sem biztosíthatja azt, hogy London és Páris mindenféle barátságos szölam-Chamberlain nagyképű baráti bizonygatásai ellenére, miután Spanyolországban minden függőben levő kérdés elintézését nyer, Olaszország ne lásson hozzá ténylegesen középtengeri egyeduralmának megvalósításához. És a Berlin—Róma tengely minden bizonnyal még akkor is szilárdabb lesz, mint ma a francia—angol barátság. Franciaország Olasz- és Németországgal van körülvéve. Nem éppen a legszelidebb szövetsédek és vajmi kevés biztosítékot nyújthatanak a béke fenntartására.

Ezt bizonyítja az az örületes fegyverkezés, ami Angliában és Franciaországban folyik, ezt bizonyítja a dolgokat eddig kívülről szemlélő Amerika mind tevékenyebb részvtétele a nemzetközi politikában, de nem legutolsó sorban ezt bizonyítja Olasz- és Németország magatartása a Földközi tengeren, illetve a közép- és nyugateurópai kérdésekben.

Az olasz sajtó még most sem hallgatott el északafrikai követeléseivel és a spanyol kérdés elintézésével párhuzamosan mind erőteljesebben és élesebben veti fel a gyarmati kérdés rendezésének szükségességét. Ugyanennek a kérdésnek megoldását követeli Hitler is január 30-i beszédében. Ez elől pedig már nem lehet kitérni, itt most már nincsenek kisebb államok, amelyeket szükség esetén oda lehetne dobni mint valami koncot, hogy pillanatnyilag csillapítsák éhségüket. A fasiszta államokban nagy az éhség és ez az éhség új világfelosztást kíván. A legutóbbi események bebizonyították, hogy a müncheni európarendezés nem szüntette meg a parancsuralmi államok belső nehézségeit.

Pár nappal Hitler beszéde előtt mélyreható változás állt be a német gazdasági életben. Dr. Schacht távozása a birodalmi bank éléről feltérja mindazokat a bajokat, amik a gazdasági, pénzügyi és politikai élet mélyén eddig lappangó kórként voltak észlelhetők.

A múlt év elején Schacht Berlinben szösz szerint a következőket mondta: „Az a nemzetgazdaság, amely nyakló nélkül használja fel improduktív célcokra mindazt, amit termel, belső kölcsönök felvételeivel sokáig nem tarthatja fenn magát. Mert az ilyen gazdaságpolitika — minden állameellenőrzés ellenére — az elsőrendű közszükségleti cikkek árainak emelkedéséhez vezet, ami maga után vonja a nyomor kimélyülését.“ Ezt a figyelmeztetést azonban Hitlerék figyelembe sem vették. Jöttek a hódítások. Elfogadták Ausztriát, a Szudétavidéket és a fegyverkezés tovább folytatódott. A hódításokkal azonban a bajok csak fokozódnak. A tavaly májusi és augusztusi mozgósítások a határerődök kiépítése s nem utolsósorban a hódított területek „újjáépítése" roppant összegeket emésztett fel.

cernek és trösztök kevésbé látható szentsége ugyanezt teszi különféle jelszavak és intézményesített uralmi formák alatt. Londonban vagy Párisban, Berlinben vagy Rómában ugyanaz a szövetség, ugyanazok az érdekek dolgoznak a múlt merőgztésén, a népnymor és sötét-ség állandósításán.

A római látogatás eredménye, a földközi-tengeri kérdés rendezése tehát így néz ki. A francia és angol reakciónak épp úgy szüksége volt Franció gyors győzelmére, mint a Berlin—Róma központoknak. A francia és angol népet már csak ilyen módon, befejezett tények elé állításal lehet megzabolázni.

Hogy azonban pillanatnyilag sikerült a különböző töke-érdekeltségeket összhangba hozni koránt sem jelenti azt, hogy holnap ugyancsak ezek az érdekek nem néznek majd farkasszemet egymással. Senki sem biztosíthatja azt, hogy London és Páris mindenféle barátságos szövevényben Chamberlain nagyképű baráti bizonygatásai ellenére, miután Spanyolországban minden függőben levő kérdés elintézését nyer, Olaszország ne lásson hozzá ténylegesen középtengeri egyeduralmának megvalósításához. És a Berlin—Róma tengely minden bizonnyal még akkor is szilárdabb lesz, mint ma a francia—angol barátság. Franciaország Olasz- és Németországgal van körülvéve. Nem éppen a legszelidebb szövetsédek és vajmi kevés biztosítékot nyújthatanak a béke fenntartására.

Ezt bizonyítja az az örületes fegyverkezés, ami Angliában és Franciaországban folyik, ezt bizonyítja a dolgokat eddig kívülről szemlélő Amerika mind tevékenyebb részvétele a nemzetközi politikában, de nem legutolsó sorban ezt bizonyítja Olasz- és Németország magatartása a Földközi tengeren, illetve a közép- és nyugateurópai kérdésekben.

Az olasz sajtó még most sem hallgatott el északafrikai követeléseivel és a spanyol kérdés elintézésével párhuzamosan mind erőteljesebben és élesebben veti fel a gyarmati kérdés rendezésének szükségességét. Ugyanennek a kérdésnek megoldását követeli Hitler is január 30-i beszédében. Ez elől pedig már nem lehet kitérni, itt most már nincsenek kisebb államok, amelyeket szükség esetén oda lehetne dobni mint valami koncot, hogy pillanatnyilag csillapítsák éhségüket. A fasiszta államokban nagy az éhség és ez az éhség új világfelosztást kíván. A legutóbbi események bebizonyították, hogy a müncheni európarendezés nem szüntette meg a parancsuralmi államok belső nehézségeit.

Pár nappal Hitler beszéde előtt mélyreható változás állt be a német gazdasági életben. Dr. Schacht távozása a birodalmi bank éléről feltárja mindazokat a bajokat, amik a gazdasági, pénzügyi és politikai élet mélyén eddig lappangó kórként voltak észlelhetők.

A múlt év elején Schacht Berlinben szöszerezte a következőket mondta: „Az a nemzetgazdaság, amely nyakló nélkül használja fel improduktív célcokra mindazt, amit termel, belső kölcsönök felvételeivel sokáig nem tarthatja fenn magát. Mert az ilyen gazdaságpolitika — minden államellenőrzés ellenére — az elsőrendű közszükségleti cikkek árainak emelkedéséhez vezet, ami maga után vonja a nyomor kimélyülését.“ Ezt a figyelmeztetést azonban Hitlerék figyelembe sem vették. Jöttek a hódítások. Elfogadták Ausztriát, a Szudétavidéket és a fegyverkezés tovább folytatódott. A hódításokkal azonban a bajok csak fokozódnak. A tavaly májusi és augusztusi mozgósítások a határerődök kiépítése s nem utolsósorban a hódított területek „újráépítése" roppant összegeket emésztett fel.

Ez év elején Schacht és a pénzügyminiszter benyújtották Hitlernek az új költségvetést. Ez a költségvetés pecsételte meg a birodalmi bank elnökének sorsát. Schacht ugyanis időemelési és a fegyverkezés csökkentését akarta véghez vinni a „vezérkar“ inflációs, fegyverkező politikájával szemben.

Dr. Schacht eltávolítása Németország legfontosabb pénzügyi posztjáról külsőségekben, de lényegében is sokban hasonlít Neurathnak, volt külügyminiszter egy év előtti bukásához. Neurathnak, aki annak idején elfitélte a német külpolitikát, éppen úgy mennie kellett, mint most Schachtnek, aki helyteleníti az iszonyú költségezt.

Hitler új rendeletei, amelyek közül különösen az S.A.-nak a hadseregbe való kiterjesztett befolyása érdemel figyelmet, úgyszintén természetesen Schacht bukása arra engednek következtetni, hogy a német hadsereg vezetői és a náciak között újból éles ellentétek vannak. Tavaly ilyenkor Németország komoly belső megrázkódtatások előtt állott. Akkor Hitler bevonult Ausztriába és külpolitikai sikerével vezette le a kitérni akaró tömegelédetlenséget.

Mi lesz most? Újabb külpolitikai sikerre van szükség. Merre mutat az út, melyen le lehet vezetni a mostani elégedetlenséget? Melyik országnak áll legközelebb ahhoz, hogy szenvedő tárgya legyen ennek a nagy belső nyugtalanságnak?

Hégen, a középkorban, a vazallus ország fejedelme a császári hűbértúr iránti hódolat és alázat jeléül lovat, marhát és drágaságot nyújtott át a külföldi hatalom fejének. Ma a német náciizmus uralma alatt álló Közép- és Délkelet Európában ez a régi szokás új formát kapott. Csáky, Magyarország hűségnyilatkozatát adta át Berlinben az anti-komintern paktumhoz való csatlakozásával.

Magyarország számára az antikomintern-paktumhoz való csatlakozás sokkal, de sokkal többet jelent még annál is, amit a Berlin—Róma-tengelyhez való eddigi tartozást jelentett. Jelenti először a német vezetés elismerését nemcsak a Dunamedencében, hanem egész Európában és az egész világon. Másodszor: a német imperializmus, szolgálai támogatását, az önálló magyar érdekeknek és célkitűzéseknek feltétel nélkül ez alá való rendelését. Harmadszor: a német vezetés alatt tervbevetett szovjetellenes háború hatonai és gazdasági támogatását, valamint az országnak felvonulási területként való átengedését. Negyedszer: kötelezettséget az ország belső fasiszálódására, az összes közvetlenül, vagy közvetve fasisztaellenes és imperialista ellenes erők letörésére és guzsbuktésére. Ötödször jelenti az antikomintern-paktumon kívülálló hatalmakka! való kapcsolatok fokozatos gyengítését és az czekekkel szembeni ellenséges magatartást.

Az antikomintern-paktum jelenti a világ ujrafelosztására irányuló háborús világblokkot. Magyarország Kormánya nyíltan, minden köntörfalazás nélkül csatlakozott ehhez a háborús blokkhoz. Viseli az erkölcsi politikai és katonai felelősséget mindazokért a háborúkért amelyeket a hatalmi csoport jelenleg folytat a spanyol és kínai nép ellen és amelyeket a jövőben még kiterjedtebb területen folytatni akar. Részt vesz a terhekben anélkül, hogy bármilyen haszna is lenne belőle. A paktumhoz való csatlakozás végeredményben azt jelenti, hogy a mai magyar kormány jóvoltából, a nép megkérdézése nélkül, Magyarország máris a

nyakába vette az idegen igát, amit húsz évvel ezelőtt négyszáz keserye-
s ufan, csak oly borzalmas áron tudott ledobni magáról.

(Csáky, magyar külügyminiszter első útja — igen jellemzően — Ber-
linbe és nem Rómába vezet. Mi történt Berlinben? A magyar külpoli-
tika elvi kérdéseiről már nem is volt szó. . . . csupán ama feladatok
részleteiről, amelyek a paktumhoz való csatlakozás tényéből, Magyar-
ország vazallusi mivoltából következnek. A német, angol és francia fel-
hivatalos sajtó diplomáciai értesülései egyértelműen megerősítik, hogy
Csáky voltaképpen utasításokat és parancsokat vett át, amelyeknek
engedelmes végrehajtására egyben kötelezettséget is vállalt. Ezek min-
degyesetre újabb rést ütnek az ország önállóságán.)

Az első ilyen parancs a Magyarországon élő német kisebbséggel
szembeni magatartásra vonatkozott. Hitler nem elégedett meg azzal,
amit Barédy ajánlott fel karácsonyi cikkében a magyarországi németsé-
gnek. (Teljes nyelvi és kulturális szabadság.) A Führer mindenekelőtt
azt követeli, hogy a magyar kormány az országban élő németeket ne
kisebbségnek, hanem a „német nép testrészének“ tekintse. A fogalmá-
zásbeli különbség lényeges politikai különbséget rejt magában. Ha
azonban a magyar kormány elismeri, hogy a magyarországi németség a
„német nép testrésze“, akkor politikailag felsőbb fokon nem a magyar
állam, hanem Hitler rendelkezik velük. Konkrétan arról van szó, hogy
a magyarországi németséget egy Heinlein-féle szervezette tömöríték
Berlinből irányított szervezeti és világnézeti alapon.

A második parancs hasonlóan súlyos természetű. Hitler követeli a
magyar ipari védvámok leszállítását, a német ipari behozatali kontin-
gensnek lényeges felemelését, antiszemita törvények meghozatalát, kü-
lönös tekintettel a zsidó ipari tőkére, ami összevéve jelenti a magyar
ipar mesterséges elsorvasztását. A berlini utasítások szerint Magyaror-
szágnak vissza kell térnie régi, háború előtti gazdasági szerepéhez; ismét
egyoldalú agrárországgá kell válnia. Ahogy akkor éléskamrája és ipari
nyersanyagszállítója volt Ausztriának, ez legyen most a szerepe a Har-
madik Birodalom mellett. Ahogy akkor gyarmati természetű szabad
piacot nyújtott az osztrák iparnak, most nyújtson ilyen a náci Német-
országnak.

A berlini „tárgyalások“ teljesen felfedték azt aényt, hogy a má-
sodik zsidótörvényt elsősorban külső, német sugallatra terjesztették be
a célból, hogy általa Magyarországnak német gyarmattá válását
siettesék. Magyarországnak elsősorban azért kellett egy nürnbergi szem-
lemű zsidótörvény, mert a zsidó vállalatok, „árja“ kisejáltítása lehetővé
teszi azoknak német kézre való kerülését és végül, ha a német érdek
kívánja teljes leállítását. Francia és angol lapjelentések szerint a ma-
gyar hadiipar jelentős része az utóbbi hetekben maris német kézre ké-
rült. Ezt kivételesen később sem akarják leépíteni, hanem a német hábo-
rús terv gazdálkodás gépezetébe igyekeznek majd beállítani. Több német
kézre került volt zsidóvállalat új igazgatósága máris tett ebben a szel-
lemben intézkedéseket: összes munkásaiknak és alkalmazottaiknak fel-
mondtak, tekintet nélkül arra, hogy keresztény vagy zsidó magyarok és
helyükbe Németországból hoztak munkacrót.

Mind ezek a jelenségek lassan olyan emberekben is nyugtalanságot
keltenek, akik a Berlin—Róma tengelyhez való kapcsolódás érdekében
korábbi aktív tevékenységet fejtettek ki. Most szeretnék megállítani a
folyánát, amit elindítottak (Bethlehen, Eckhardt, Berki és mások). Az új

labancokat kivéva mindenki úgy látja és érzi, hogy Magyarország függetlensége végvészélybe került.

A jugoszláv kormány lemondása után előállott belpolitikai helyzetet legjobban a horvát lapok hangjából lehet lemérni. Ezek szerint Stojadinović, volt miniszterelnök a horvát nemzeti követelésekkel szemben mereven elzárkózott és egész politikai beállítottsága a parancsuralmi rendszerek felé hajlott. A szerbiai és horvát ellenzék az új kormánytól várják a függőben levő kérdések gyors elintézését, de — teszik hozzá — a közvéleménynek nem szabad olyannyira fenntartás nélkül fogadni az új kormány ígéreteit, mint annak idején 1935 júniusában. A légtör mindenestre kedvező és ezt lehetne a legjobban felhasználni az ellentétek kiegyenlítésére.

SZANTÓ ÁRPÁD

Figyelő

K o r t á r s a i n k

WICKHAM STEED: . . . Ma nem az a kérdés: lehet-e a demokráciát védeni, hanem akarják-e a demokrata hatalmak magukat védeni? Mit kell védeni? A szabadságot? Ez nagyon tág fogalom. Lényeges a gondolat- és szólásszabadság és a törvények alapján álló munkálkodás. A bíráló szabadsága nélkülözhetetlen előfeltétele az emberi haladásnak, a lelki és erkölcsi megerősödésnek és fölemelkedésnek.

ARDENIGO SOFFICI: Abban a korban, amikor a katolikus és keresztény Európa a maga nemességének és polgári küldetésének tudátára jött, a környezetünkben megjelenő orosz nemcsak barbárként hatott, hanem, mint valami félállati lény, mint egy szelídített gorilla, amely csudálatos módon két lábon tud állni. Az orosz ezt tudta és ennek a szemléletnek a jogosságát elismerte.

Nagy Péterre, az Enciklopédiára. Az emberi jogok deklarációjára, a 18-ik század mindeme szörnyű züllésére volt szükség, hogy az orosz állatot, mint a civilizált lényekkel egyenrangúakat az európai társadalom befogadja. A kezdetleges fanyarságba, a rendtelenségbe, az örületbe szerelmes német és francia romantizmus azután megtette a többi. Ezt követte a bűntényeket, az anarhiát, a rombolást védő orosz irodalom fölfedezése. És Tolsztoj, Dosztojevszkij, Gorkij, az öreg gorillák egyenes és civilizált leszármazottjainak alakjai az új pszichológia és erkölcs modelljeivé lettek. Így került Európába a szitytya hevület és az ázsiai örület, amely a bolsevizmusnak nevezett pestis szülőanyja." (*Lavoro Fascista, 1937. április 6.*)

MLAJA JOSÉ: A spanyolok sohasem nyugszanak bele az idegenek győzelmébe. Az idegen inváziók hazánkban mindig megbuktak . . .